

SUMQAYIT ŞƏHƏR
S.VURĞUN ADINA MƏRKƏZİ KİTABXANA
METODİKA-BİBLİOQRAFIYA ŞÖBƏSİ

MİR CƏLAL PAŞAYEV - 115

Metodik vəsait

Tərtib edən: **G. Hüseynova**, Metodika-bibliografiya şöbəsinin
böyük metodisti

Elmi redaktor : **Y.Əhmədova**, MKS-in baş bibliografı ,
Əməkdar mədəniyyət işçisi

Redaktor : **T.Hüsiyeva**, Metodika-bibliografiya şöbəsinin
müdiri

Mir Cəlal Paşayev - 115 : metodik vəsait /tərt. ed. G. Hüseynova;

Elmi red. Y.Əhmədova ; red. T.Hüsiyeva – Sumqayıt şəhər Mərkəzi kitabxanası,
2023.– S. 21

Yaziçı Mir Cəlal Əli Oğlu Paşayevin "Şərəf nişanı" ordeni ilə
təltif edilməsi haqqında
SSRİ ALİ SOVETİ RƏYASƏT HEYƏTİNİN
F Ə R M A N I

Mir Cəlal Əli oğlu Paşayev yoldaşın anadan olmasının əlli illiyi ilə əlaqədar olaraq və
sovet ədəbiyyatının inkişafında onun xidmətləri nəzərə alınaraq Mir Cəlal Əli oğlu
Paşayev yoldaş "Şərəf nişanı" ordeni ilə təltif edilsin.

SSRİ Ali Soveti Rəyasət heyətinin
Sədri K.VOROŞİLOV.

SSRİ Ali Soveti Rəyasət heyətinin
Katibi M.GEORQADZE

Moskva, Kreml, 7 may 1958-ci il.

YAZIÇI MİR CƏLALIN (PAŞAYEV MİR CƏLAL ƏLİ
OĞLUNUN) OKTYABR İNQİLABI ORDENİ İLƏ TƏLTİF
EDİLMƏSİ HAQQINDA
SSRİ ALİ SOVETİ RƏYASƏT HEYƏTİNİN
F Ə R M A N I

Sovet ədəbiyyatının inkişafında xidmətlərinə görə və anadan olmasının yetmiş illiyi ilə əlaqədar olaraq yazıçı Mir Cəlal (Paşayev Mir Cəlal Əli oğlu) Oktyabr İnkılabı ordeni ilə təltif edilsin.

L.Brejnev
SSRİ Ali Soveti Rəyasət heyətinin sədri.

M.Georqadze
SSRİ Ali Soveti Rəyasət heyətinin katibi.

Moskva. Kreml. 25 Aprel 1978-ci il.

Mir Cəlal Pařayevin 90 illik yubileyi haqqında

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN
SƏRƏNCAMI**

Az rbaƒanın görkəmli alimi v  yazıçısı Mir Cəlal  li ođlu Pařayevin 90 illik yubileyi ilə əlaqədar qərara alıram:

Az rbaƒan Respublikasının Təhsil Nazirliyinə v  Elmlər Akademiyasına tapřırılısın ki, yaradıcılıq ittifaqları ilə birlikdə Mir Cəlal  li ođlu Pařayevin 90 illik yubileyi ilə bađlı lazımı tədbirlər hazırlayıb həyata keçirsinlər.

Az rbaƒan Respublikasının Prezidenti
Heydər ƏLİYEV
Bakı ř h ri, 16 aprel 1998-ci il
No 782

Xızı şəhər Mədəniyyət Sarayına Mir Cəlal Paşayevin
adının verilməsi haqqında
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ NAZİRLƏR
KABİNETİNİN QƏRARI

Xızı Rayon İcra Hakimiyyətinin Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi ilə razılaşdırılmış təklifini nəzərə alaraq Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

1. Xızı şəhər Mədəniyyət Sarayına Əməkdar elm xadimi, görkəmli yazıçı, filologiya elmləri doktoru, professor Mir Cəlal Paşayevin adı verilsin.
2. Bu qərar imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri A. RASİZADƏ
Bakı şəhəri, 09 iyun 2008-ci il
No 133

Həyatı

Mir Cəlal Paşayev 26 aprel 1908-ci ildə Cənubi Azərbaycan (Ərdəbil ostanı) Xalxal şəhərinin Əndəbil kəndində doğulmuşdur. Kiçik yaşlarında atası Gəncəyə köçdüyündən uşaqlığı burada keçmişdir. 1918-ci ildə atası vəfat etmiş, böyük qardaşının himayəsində yaşamışdır. 1918–1919-cu illərdə xeyriyyə cəmiyyətinin köməyi ilə ibtidai təhsil almışdır. Azərbaycanda sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra Gəncə Darülmüəlliminə daxil olmuşdur (1924–1928). Tələbə təşkilatının, sonra isə şəhər tələbə həmkarlar təşkilatının sədri seçilmişdir (1926–1927). 1928-ci ildə Gəncə Darülmüəllimi bitirib, Gədəbəy yeddiillik məktəbində müəllimlik etmişdir. 1929–1930-cu illərdə 1 №-li Gəncə şəhər məktəbində direktor vəzifəsində işləmişdir. Kazan Şərq Pedaqoji İnstitutunun ədəbiyyat şöbəsində (1930–1932) təhsil almışdır. 1932-ci ildə Bakıya qayıdaraq Azərbaycan Dövlət Elmi Tədqiqat İnstitutunun aspiranturasına daxil olmuşdur, — "Kommunist", "Gənc işçi" qəzetlərində işləmişdir. İlk kitabı "Sağlam yollarda" çapdan çıxmışdır.

Azərbaycan Dövlət Elmi-Tədqiqat İnstitutunun aspiranturasında təhsilini davam etdirməklə yanaşı, müəllimlik etmişdir (1932–1935). "Füzulinin poetikası" mövzusunda namizədlik dissertasiyası (1940), "Azərbaycanda ədəbi məktəblər" mövzusunda doktorluq dissertasiyası (1947) müdafiə etmişdir.

Onun ədəbiyyat nəzəriyyəsinə dair araşdırmaları, xüsusilə məşhur "Ədəbiyyatşünaslığın əsasları" dərslisi Azərbaycan filoloji mühitində diqqətəlayiq yer tutur. Ədibin "Klassik irs və müasirləri" mizə dair məqalələri, monoqrafik tədqiqatları, "Azərbaycanda ədəbi məktəblər" mövzusunda yazdığı doktorluq dissertasiyası, "Füzuli sənətkarlığı", "Cəlil Məmmədquluzadə realizmi haqqında" və sair bu kimi əsərləri onun ədəbi-nəzəri düşüncə ilə ardıcıl və sistemli şəkildə məşğul olmasını təsdiqləyən çox ciddi faktlardır.

1928-ci ildən ədəbi fəaliyyətə başlamışdır. "Kommunist" qəzetində şöbə müdiri, "Gənc işçi" qəzetində məsul katib, həm də Azərbaycan Elmlər Akademiyası Nizami ad. Ədəbiyyat İnstitutunda elmi işçi olmuşdur (1932–1935). Azərbaycan Dövlət Universitetində dosent, 1948-ci ildən professor kimi fəaliyyət göstərmişdir. Azərbaycan ədəbiyyatı kafedrasının müdiri olmuşdur (1961-ci ildən).

Sovet yazıçıları briqadası tərkibində Ağ dəniz — Baltik kanalında yaradıcılıq ezamiyyətində (1935), Moskvada keçirilən Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənəti on günlüyündə (1940, 1950, 1960), SSRİ yazıçılarının II, III, IV qurultaylarında (1954, 1959, 1967) olmuşdur. 1978-ci il sentyabrın 28-də vəfat etmiş, ikinci Fəxri Xiyabanda dəfn edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın babasıdır.

Mükafatları

Mir Cəlal Paşayev aşağıdakı mükafatlarla təltif olunmuşdur:

- "Qafqazın müdafiəsinə görə" medal — 1944
- "Əmək igidliyinə görə" medalı — 1944, 1960
- "1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində rəşadətli əməyə görə" medalı — 1946
- "Şərəf nişanı" ordeni — 1954, 1958
- "Qabaqcıl maarif xadimi" nişanı — 1958
- "Qırmızı əmək bayrağı" ordeni — 1967
- Azərbaycan SSR Lenin komsomolu mükafatı — 1968
- "Azərbaycan SSR əməkdar elm xadimi" fəxri adı — 1969
- "Oktyabr inqilabı" ordeni — 1978
- Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanı (2 dəfə)

Rəsmi sənədlər

- Yazıçı Mir Cəlal Əli oğlu Paşayevin "Şərəf nişanı" ordeni ilə təltif edilməsi haqqında SSRİ Ali Soveti Rəyasət heyətinin Fərmanı (1958–05–07)
- S. M. Kirov adına Azərbaycan Dövlət Universitetinin işçilərinə fəxri adlar verilməsi haqqında Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət heyətinin Fərmanı (1969–10–31)
- Yazıçı Mir Cəlalin (Paşayev Mir Cəlal Əli oğlunun) "Oktyabr inqilabı" ordeni ilə təltif edilməsi haqqında SSRİ Ali Soveti Rəyasət heyətinin Fərmanı (1978–04–25)
- Mir Cəlal Paşayevin 90 illik yubileyi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı (1998–04–16)
- Xızı şəhər Mədəniyyət Sarayına Mir Cəlal Paşayevin adının verilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarı (2008–06–09)
- YUNESKO-nun 2008–2009-cu illərdə şəxsiyyətlərin və əlamətdar hadisələrin qeyd edilməsi proqramına Azərbaycanla bağlı daxil olmuş yubileylərin keçirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı (2008–01–31)

Xatirəsinin əbədiləşdirilməsi

- Gəncədə Mir Cəlal Paşayev adına 39 nömrəli tam orta məktəb (1962)
- "Mir Cəlal Paşayev" gəmisi (2006)
- Gəncə şəhər Mir Cəlal Paşayev Muzeyi. Azərbaycan nəsrinin nümayəndəsi, Əməkdar Elm xadimi, yazıçı-alim Mir Cəlal Əli oğlu Paşayevin 100 illik yubileyi ərəfəsində ədibin xatirəsinə yaradılmış muzeyin 2007-ci il sentyabr ayının 29-da rəsmi açılışı olmuşdur. Muzey kompleksində 2009-cu ilin aprel ayında Elmi-Ədəbi Tədqiqat Şöbəsi fəaliyyətə başlamışdır
- Bakıda İçərişəhərdə "Ədibin evi" ev-muzeyi
- Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, 9-cu mikrorayon, Mir Cəlal küçəsi
- Gəncədə Mir Cəlal Paşayevin adını daşıyan küçə
- Görkəmli Azərbaycan yazıçısı Mir Cəlal Əli oğlu Paşayevin 100 illiyinə həsr olunmuş poçt markası.

Bioqrafiya

- Mir Cəlal Mir Əli oğlu Paşayev 1908-ci il aprelin 26-da Cənubi Azərbaycanın Təbriz şəhəri yaxınlığındakı Əndəbil kəndində anadan olmuşdur. Lakin taleyi onu uşaqlıq çağlarından qədim Gəncə şəhərinə gətirib çıxarmışdır.
- 1918-ci ildə atası vəfat edəndən sonra böyük qardaşının himayəsində yaşamışdır. 1918-1919-cu illərdə Gəncə Xeyriyyə cəmiyyətinin ibtidai məktəbində təhsil almışdır. 1924-1927-ci illərdə M.F.Axundov adına Gəncə Türk Pedaqoji Texnikumunda (Darülmüəllimində) təhsil almışdır. 1925-ci ildə komsomol sıralarına qəbul edilmişdir.
- Tələbəlik illərində ictimai işlərdə fəal çalışmış, texnikumun tələbə-gənclər təşkilatının, sonra isə Gəncə şəhər Tələbə-Gənclər Həmkarlar Təşkilatının sədri seçilmişdir.
- Pedaqoji Texnikumu bitirdikdən sonra Gəncədə müəllimlik fəaliyyətinə başlamış, sonra isə Gədəbəy rayonunda yeddiillik məktəbin müdiri işləmişdir.
- 1929-1930-cu illərdə I dərəcəli Gəncə şəhər məktəbinin direktoru vəzifəsində işləmişdir.
- Azərbaycan Proletar Yazıçıları Gəncə şöbəsinin üzvü olmuşdur.
- Gəncə ədəbi mühitinə daxil olan Mir Cəlal 1926-1930-cü illərdə "Yeni fikir" qəzetində, "Qızıl Gəncə", "İlk addımlar", "Hücum" məcmuələrində doğma dilə çevirdiyi şeir və hekayələrlə yanaşı, özünün ilk yaradıcılıq nümunələrini də çap etdirmişdir.
- Mir Cəlal Paşayev 1930-1932-ci illərdə Kazan Şərq Pedaqoji İnstitutunun dil-ədəbiyyat fakültəsində təhsil almışdır.
- 1932-1935-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Elmi-Tədqiqat İnstitutunun aspiranturasında təhsil almış, eyni zamanda "Kommunist" qəzetində şöbə müdiri, "Gənc işçi" qəzetinin məsul katibi vəzifəsində işləmişdir.
- 1932-ci ildə "Sağlam yollarda" oçerklər toplusu çap olunmuşdur. 1933-cü ildə SSRİ Elmlər Akademiyasının Azərbaycan filialının ictimai elmlər bölməsində kiçik elmi işçi vəzifəsində çalışmışdır. O, Ədəbiyyat İnstitutunun yaradılmasında bilavasitə iştirak etmiş, burada XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsinin müdiri işləmişdir.
- 1933-cü ildə "Kommunist" qəzetində birgə işlədiyi Püstə xanım (1914-2001) ailə həyatı qurmuşdur.
- 1933-cü ildə SSRİ Elmlər Akademiyasının Zaqafqaziya Filialının Azərbaycan şöbəsinin ictimai elmlər bölməsində kiçik elmi işçi vəzifəsində çalışmışdır.
- 1936-1941-ci illərdə Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunda və Azərbaycan Dövlət Universitetində mühazirələr oxumuşdur. 1940-cı ildə filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün "Füzulinin poetik xüsusiyyətləri" adlı dissertasiya işini müdafiə etmişdir..
- Mir Cəlal Paşayevin 1935-1939-cu illərdə "Boy" (novellalar), "Bostan oğrusu" (hekayələr), "Gözün aydın" (hekayə və oçerklər), "Dirilən adam" (roman) kitabları kütləvi tirajla çap edilmişdir.
- İkinci Dünya müharibəsi illərində Mir Cəlalın istər "Xalqın ürək sözü" (1941), "Vətən hekayələri" (1942), "İlyas" (1942), "İsrafil" (1942), "Vətən yaraları" (1943), "Vətən" (1944) kitablarında, istərsə də dövrü mətbuatda çap etdirdiyi hekayələrində arxa və ön cəbhədə Azərbaycan xalqının faşizmə qarşı qəhrəmanlıq mübarizəsindən bəhs olunur.
- 1941-ci ilin dekabrında bir qrup Azərbaycan şair və yazıçıları ilə birlikdə Novorossiyskdə, 1942-ci ildə Uzaq Şərqdə Azərbaycan döyüşçüləri ilə görüşlərdə iştirak etmişdir.
- İkinci Dünya müharibəsindən sonrakı illərdə Mir Cəlal "Od içindən çıxanlar" (1945) kitabında topladığı hekayələrdə cəbhədən qayıdan adamların sülh şəraitində yaratmaq eşqi, yaradıcı əməyin romantikası verilmişdir.
- Onun "Çin qızı" (1950), "Sülh istəyənlərə" (1951), "Badam ağacları" (1953), "Ərəb qızı" (1962) və b. hekayələrdə sülh, əmin-amanlıq, humanizm, yer üzündə insanların dinc, məsud yaşaması ideyası təbliğ olunurdu.
- Mir Cəlalın nəsr yaradıcılığında roman janrı başlıca yer tutur. O, ilk romanı - "Dirilən adam"ı (1934-1935) yazandan sonra "Bir gəncin manifesti" (1939), "Açıq kitab" (1941-

1944), "Yaşlıdlarım" (1946-1952), "Təzə şəhər" (1948-1950), "Yolumuz hayandır?" (1952-1957) romanlarında həyatın geniş epik lövhələrini yaratmışdır. Onun bu əsərləri Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində roman janrının inkişafına istər məzmun, istərsə də bədii forma cəhətdən təsir göstərmişdir.

- Mir Cəlal Paşayev 1944-cü ildə Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası sıralarına daxil olmuşdur.
- O, 1947-ci ildə "Azərbaycanda ədəbi məktəblər" mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə etmişdir.
- Mir Cəlal Paşayev 1944-1960-cı illərdə SSRİ EA Azərbaycan filialının Ədəbiyyat və Dil İnstitutunun Sovet ədəbiyyatı şöbəsinin müdiri və S. M. Kirov adına ADU-nun Azərbaycan ədəbiyyatı kafedrasının dosenti vəzifəsində işləmişdir.
- O, 1947-ci ildə "Azərbaycanda ədəbi məktəblər" mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə etmişdir. 1948-ci ildə S. M. Kirov adına ADU-da professor vəzifəsinə seçilmişdir.
- Mir Cəlal həmçinin Azərbaycan klassik ədəbiyyatının görkəmli tədqiqatçısı olmuşdur. Nizami Gəncəvi, Məhəmməd Füzuli, Əbülqasım Nəbati, Mirzə Fətəli Axundov, Nəriman Nərimanov, Cəlil Məmmədquluzadə, Mirzə Ələkbər Sabir yaradıcılığını araşdırmış, Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinin yazılmasına öz sanballı töhfəsini vermişdir.
- 1961-ci ildən Mir Cəlal Paşayev Azərbaycan Dövlət Universitetinin Azərbaycan ədəbiyyatı kafedrasının müdiri vəzifəsində çalışmış, elmi-pedaqoji kadrların hazırlanmasında böyük əmək sərf etmişdir. O, estetikanın nəzəri problemləri, poetika ilə məşğul olmuş, ali məktəbdə uzun müddət ədəbiyyat nəzəriyyəsi ilə müəllimliklə məşğul olmuşdur.
- Sovet yazıçıları briqadası tərkibində Ağ dəniz-Baltik kanalında yaradıcılıq ezamiyyətində (1935), Moskvada keçirilən Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənəti ongünlüyündə (1949, 1950, 1960), SSRİ yazıçılarının II, III, IV qurultaylarında (1954, 1959, 1967) nümayəndə olmuşdur.
- Mir Cəlal Paşayev bütün fəaliyyəti boyu bədii yaradıcılığı ilə elmi, ədəbi-tənqidi yaradıcılığını qoşa davam etdirmiş, onlarla tədqiqatçının elmi rəhbəri olmuşdur.
- 1969-cu ildə Mir Cəlal Paşayevə Əməkdar elm xadimi fəxri adı verilmişdir.
- Onun "Bir gəncin manifesti" romanı Azərbaycan ədəbiyyatında yeni hadisə idi. Bu roman 1968-ci ildə Azərbaycan LKGİ MK-nın qərarı ilə Respublika Lenin Komsomolu mükafatına layiq görülmüşdür.
- Mir Cəlal ədəbi-pedaqoji və elmi xidmətlərinə görə "Şərəf nişanı" (iki dəfə - 1950, 1958-ci illərdə), "Qırmızı Əmək Bayrağı" (1967), "Oktyabr inqilabı" (1948, 1978) ordenləri, "Əmək igidliyinə görə" (iki dəfə - 1944, 1945-ci illərdə), "Qafqazın müdafiəsinə görə", "1941-1945-ci illərdə Böyük Vətən müharibəsində fədakar əməyinə görə" medalları ilə təltif edilmişdir. O, Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanları və "Qabaqcıl maarif xadimi" döş nişanı ilə təltif olunmuşdur.
- Mir Cəlal Paşayev 1978-ci il sentyabrın 28-də vəfat etmiş, Bakıda İkinci Fəxri xiyabanda dəfn olunmuşdur.
- Paşayevlər nəslində Azərbaycan elminə, mədəniyyətinə görkəmli şəxsiyyətlər bəxş etmişdir.
- Oğlu Arif Paşayev fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, akademikdir. "Azərbaycan Hava Yolları" Dövlət Konserni Milli Aviasiya Akademiyasının rektorudur. Azərbaycanda elmin, təhsilin inkişafında yüksək xidmətlərinə görə "Şöhrət" və "Şərəf" ordenlərinə layiq görülmüşdür.
- Oğlu Hafiz Paşayev fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, Azərbaycan Respublikası xarici işlər nazirinin müavini, Azərbaycan Diplomatik Akademiyasının rektorudur. Səmərəli ictimai-siyasi fəaliyyətinə, elm və təhsilin inkişafındakı xidmətlərinə görə "Şöhrət" və "Şərəf" ordenləri ilə təltif edilmişdir.
- Qızı Ədibə Paşayeva Bakı Dövlət Universitetinin humanitar fakültələr üzrə rus dili kafedrasının müdiri, dosentdir. Təhsilin inkişafındakı xidmətlərinə görə "Əməkdar müəllim" fəxri adı layiq görülmüşdür.

- Qızı Elmira Paşayeva Azərbaycan Milli Konservatoriyasının nəzdində Musiqi Kollecinin müəllimidir. Musiqi təhsili sahəsində uzunmüddətli səmərəli fəaliyyətinə görə “Şöhrət” ordeni ilə təltif edilmiş, “Əməkdar müəllim” fəxri ada layiq görülmüşdür.
- Mir Cəlal Paşayevin 90 və 100 illik yubileyləri Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin sərəncamları əsasında dövlət səviyyəsində təntənəli surətdə qeyd edilmiş, yığıncaqlar və elmi sessiyalar keçirilmişdir.
- 16 oktyabr 2007-ci ildə YUNESKO Baş Konfransının 34-cü sessiyasında Mir Cəlal Paşayevin 100 illik yubileyinin rəsmi qeyd olunması ilə bağlı qərar qəbul etmişdir.
- Bakıda “Ədibin evi” muzeyi, Gəncə və Gədəbəy şəhərlərində xatirə muzeyləri açılmışdır.
- Bakının 9-cu mikrorayonundakı küçələrdən biri onun adını daşıyır.

GÖRKƏMLİ ŞƏXSLƏR MİR CƏLAL HAQQINDA

- Bizim ədəbiyyatımızın xalqımıza etdiyi ən böyük xidmət ondan ibarətdir ki, şairlərimiz, yazıçılarımız öz əsərləri ilə Azərbaycanımızda, xalqımızda, millətimizdə daim milli hissiyyatları oyatmağa çalışmışlar. Milli özünüdərk, milli oyanış, dirçəliş prosesi xalqımıza birinci növbədə ədəbiyyatımızdan keçir. Bəzi əsərlər var ki, onlar açıq-açıqına xalqımıza milli dirçəliş, oyanış hissiyyatlarını çatdırıbdır: Bəxtiyar Vahabzadənin, Xəlil Rzanın və başqalarının əsərləri. Amma digər əsərlər isə dolayısı ilə, ayrı-ayrı fikirlərlə millətimizə vətəni sevmək, vətənə sadıq olmaq, Azərbaycanı sevmək, azərbaycanlı olmaq hissiyyatlarını yaradıbdır. Bu, bizim şairlərimizin, yazıçılarımızın əsərlərinin hamısından keçibdir. Klassik adlandırdığımız Səməd Vurğunun, Rəsul Rzanın, Süleyman Rüstəmin, Məmməd Rahimin, Osman Sarıvəllinin, Süleyman Rəhimovun, Mehdi Hüseynin, Əbülhəsənin, Əli Vəliyevin, Mir Cəlalin, İlyas Əfəndiyevin, Mirvarid Dilbazinin də əsərlərindən yan keçməyibdir...

Heydər Əliyev,
Azərbaycan xalqının ümummilli lideri

- XX əsir milli ədəbi-bədii fikir tarixinin görkəmli nümayəndəsi, yazıçı Mir Cəlal Paşayevin Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafı və onun məzmunca zənginləşməsində mühüm rol oynamışdır. Xalq yaradıcılığı ilə klassik bədii irsin qabaqcıl ənənələrinin vəhdətini yeni formada yaşadan və ədəbiyyata həyat gətirmiş yazıçı kimi tanınan Mir Cəlal Paşayev eyni zamanda görkəmli tədqiqatçı alim olmuşdur.

İlham Əliyev,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

- Onun əsərləri bütöv bir dövrün mənzərəsini yaradır. O, böyük pedaqoq kimi Azərbaycan cəmiyyəti üçün minlərlə açıq fikirli tələbə yetişdirmişdir.

Mehriban Əliyeva,
*Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti,
Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, UNESCO və
İSESKO-nun xoşməramlı səfiri*

- Mir Cəlal təbiət etibarilə necə sadə idisə, danışığı da eimi və bədii təhkiyyəsi də eləcə idi və əsas məsələ burasındadır ki, onun həm şəxsiyyətində, həm də yaradıcılığında o sadəlik qətiyyəyən primitivlik yox, müdrikliyin nəticəsi idi.

Elçin,
Xalq yazıçısı,

- Müasir Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli təməlçilərindən olan Mir Cəlalin zəngin irsi məhz böyük həqiqətlərin sonsuz səmimiyyətlə bədii təcəssümünə əsaslanır. Təxminən əlli illik bədii yaradıcılığında Mir Cəlal öz oxucuları ilə həmişə səmimi və obyektiv söhbət aparmışdır; həyat materialını hər cür “kosmetik əməliyyatlardan” uzaq, bütün həqiqətləri ilə, gözəllik və faciələri ilə, gülməli və ağlamalı tərəfləri ilə canlandırmağı bacarmışdır. Buna görə də sovet dövründə yazılmış əsərləri bu gün də eyni maraq və məhəbbətlə qarşılanır, köhnəlmir və yəqin ki, heç vaxt da köhnəlməyəcək. Onların hər biri yazıldığı zamanın siyasi-ictimai və psixoloji-mənəvi səciyyəviliklərini dəqiqliklə, müfəssəlliklə təcəssüm etdirdiyindən, öz tarixinin bədii abidəsi, yadigarı kimi əbədiyaşardır.

Mir Cəlal deyəndə, hər şeydən əvvəl, gözəl romanlar və hekayələr müəllifi olan ədib təsəvvürümüzdə canlanmış olur. Çünki o, xalqımızın bədii yaddaşında ictimai tariximizin, xalq taleyinin mühüm problemlərini təhlil edən, həyat və tarix haqqında xalq ilə ürəkdən, səmimi dəedlşə bilən, onunla sevinc və dərd şəriki olan ustad sənətkar kimi silinməz izlər buraxmışdır. “Dirilən adam”, “Bir gəncin manifesti”, “Açıq kitab”, “Yaşlılarım”, “Təzə şəhər”, “Yolumuz hayandır” kimi romanları, 292 hekayəsi və başqa janrlarda yazılmış bir çox əsəri həqiqi sənətkarın öz xalqı ilə əsl həsb-halının, dərdləşməsinin bədii nümunələridir!

Nərgiz Paşayeva,
Akademik

- Mir Cəlalin yaradıcılığının şahidi olmaq, əksər əsərlərinin ilk oxucusu olmaq taleyin mənə bəxş etdiyi xoşbəxtlik idi.

Hafiz Paşayev,
Professor

- Mir Cəlal yaradıcılığının ən üstün cəhətlərindən biri də onun təmiz, şaqraq və büllur dili idi. Onun dili, xalq danışığı tərzinə uyğun, son dərəcə canlı, təbii ifadələrlə zəngin və bədii dildir.

Bəxtiyar Vahabzadə,
Xalq şairi

- Ədəbiyyatdan canlı həyat qədər zövq alan, şeir və sənətdən danışmaqdan əsla doymaq bilməyən, bədii əsərlərin, klassik irsin nəşri və ardıcıl təbliğini bir an belə unutmayan həssas, tələbkar, qayğıkeş bir vətəndaş olan Mir Cəlal gənc ədəbiyyatşünaslara ədəbiyyatımızın və dilimizin qeyrətini çəkməyi həmişə tövsiyə edərdi.

Firidun Hüseynov,
professor

- Mir Cəlalin qəhrəmanları olduqca təbii, inandırıcı, koloritli bir şəkildə danışırırlar... Mir Cəlal peyzajı da canlı və təbii verir. peyzaj əsərdəki hadisələrlə o dərəcədə bağlıdır ki, o, əsərin ayrıl-maz, üzvi bir parçasına çevrilir.

Məmməd Arif,
akademik

- Mir Cəlal sakit və təmkinli bir yazıçıdır; o boş və artıq gürul-tudan, təbiiliyi poza biləcək bir cizgi belə işlətməkdən çəkinən yazıçıdır.

Məmməd Cəfər,
akademik

- Mir Cəlalin "Bir gəncin manifesti" əsəri otuzuncu illərdə yaranan Azərbaycan romanının ən yüksək mərhələsi idi.

Mehdi Hüseyn,
Xalq yazıçısı

- Mir Cəlal müəllim həqiqətən peyğəmbər təbiətli insan idi. Xeyirxahlıq onun canında, qanındaydı. Mir Cəlal müəllim insanpərvər idi. İstedadlı adamların qədrini bilirdi.

Nəriman Həsənzadə,
Xalq şairi

- Mir Cəlal müəllim bir insan kimi çox sakit, işıqlı, müdrik simaya malik idi. Onun üzündə, gözlərinin dərinliyində daim işıqlı, munis, nurlu bir təbəssüm olardı.

Şamil Salmanov,
professor

- "Mir Cəlal sənətkardır, yaradıcıdır. Onun romanının hər bir sözü öz tərcümeyi-halının bir hissəsi kimi görünür. Canlı və səmimi həyəcanı dərhal oxucuya təsir edir. Kitabı oxuyub ördükdən sonra adama elə gəlir ki, özünün dünənki həyatını, həyəcan və sevinclərini sənə nəğil edən bir adamla bir neçə saat maraqlı söhbət etmişən". Bu sitatdır. Sizin yaradıcılığınızda dərin səmimiyyətdən bəhs edən onlarca tənqidçi və ədəbiyyatşünasdan tək birinin qeydi. Mir Cəlalin əsərlərində əvvəldən axıra qədər kəndə bağlı olan ağsaçlı ata-anaların, xala və dayıların surətləri əsas yer tutur. Yazıçı öz taleyini onların taleyindən ayırmır, öz qəlbində onların ürəyinin, onların ürəyində öz ürəyinin döyüntüsünü hiss edir.

İsa Hüseynov,
Əməkdar incəsənət xadimi

- Mir Cəlalin insanlara, iş yoldaşlarına, ümumən onunla az və ya çox dərəcədə əlaqədar olan adamlara aydın, açıq münasibəti var idi. Adamlara şəxsi keyfiyyətinə, savadına, intizamına tapşırılan işi yerinə yetirmək qabiliyyətinə görə münasibət bəsləyirdi.

Yusif Seyidov,
professor

- Şeirdən, sənətdən danışanda, həmişə ədəbiyyatın bəzi problemlərinə də toxunar, nəzəri məsələləri çox sadə bir tərzdə izah edərdi. Çox vaxt bizə bu fikri aşılamağı çalışardı ki, ədəbiyyata təsadüfi gəlib çıxanlar gec-tez səhfini anlayıb uzaqlaşacaq və sevdiyi sahəni özü axtarıb tapacaqdır.

Əmirxan Xəlilov,
professor

- Mir Cəlalin "Füzuli sənətkarlığı" monoqrafiyası Füzuli ədəbi irsini öyrənmək, mənimsəmək və dərk etmək üçün elmi açıqdır.

Qara Namazov,
professor

- Mir Cəlal görkəmli ALİM idi. Alim sözünü böyük hərflərlə nəzərə çarpdırmağımın və ondan əvvəl görkəmli təyinini işlətməyimin səbəbi var. Mir Cəlal yazıçı olmasaydı belə, biz ondan elmdə müəyyən iz buraxan görkəmli bir alim kimi söz açardıq.

Vaqif Yusifli,
filologiya elmləri doktoru

- Professor Mir Cəlal müəllimin mülayimliyi, humanizmi onun ciddiyyətinə, obyektivliyinə qətiyyənlə mane olmurdu. O, bu mülayimliyi ilə yanaşı, olduqca prinsipial və obyektiv bir şəxsiyyət idi.

Şəmistan Mikayilov,
professor

- “Məktəblərdə, mütləq “” İnsanlıq” bir predmet kimi təlim olunmalıdır. İnsanlıq və insanlıq fəlsəfəsi bu yazıçıdan ötrühəyat idealına çevrilmişdi. İnsanlıq və insanlıq fəlsəfəsi onun əsərlərində həmişə qırmızı bir xətlə keçirdi.

Qılman İlkin,
Xalq yazıçısı

- Oxucunun etimadını, xalqın hörmətini qazanmaq o qədər də asan iş deyil. Xalq işində yüksək məsuliyyət hissi, düzlük, doğruluq, çörəyi halal, əməyə bağlılıq, sənətin mücahidi ola bilmək, böyüyə hörmət, kiçiyəmərhəmət, ailəyə sədaqətli olmaq kimi yüksək insani keyfiyyətlərlə zəngin olan gənc qələm sahibi Mir Cəlal, illər keçdikcə sözlünə, nəsihətinə ehtiyac duyulan ağsaqqala çevrildi.

Mirvarid Dilbazi,
Xalq şairi

- Alim Mir Cəlal Paşayevin elmi əsərlərinin dili, üslubu öz qələm yoldaşlarının heç birinin dilinə, üslubuna oxşamır. Onun əsərlərində nə publisistika var, nə də qəliblənmiş elmi termini tədqiqat dili. O, elmi əsərlərini yazıçı Mir Cəlalin qələmindəki yığcamlıq və şirinliklə, amma dərin axıcı eli mühakimə tutumu olan dillə yazdı. Bu yazı indi də təkraredilməz nümunədir.

Pənah Xəlilov,
filologiya elmləri doktoru, professor

- Mir Cəlal müəllim hər şeydən əvvəl çox orijinal və qüdrətli bir pedaqoq idi. O, təbiəti, davranışı və əməlləri ilə tələblərinə ibrətli, təsirli nümunə idi. Aspirant olanda da, müəllim kimi bir yerdə işləyəndə də hər bir fikrimizi, hərəkətimizi yerindəcə “redaktə” etməyi unutmazdı. Həyata, yaradıcılığa böyük amallarla, müqəddəs ideyalarla baxardı və tələbələrinə də bunu təlqin edərdi.

Təhsin Mütəllimov,
filologiya üzrə elmlər doktoru, Əməkdar Elm Xadimi

- Mir Cəlal müəllim dünyasını çox tez dəyişdi. Ancaq o bir ömürdəneçə ömür yaşadı: gözəl bir alim, qüdrətli sənətkar və ən başlıcası, ləyaqətli və heç zaman unudulmayan bir insan ömrü...

Balaş Azəroğlu,
Xalq şairi

- Bəli, mən onun çoxsaylı əsərlərini, bədii və elmi araşdırmalarını oxuduqca, onun manifestini görürəm. Hörmətli müəllimlərim və dostlarım, professorlar Teymur Əhmədovun, Qara Namazovun, Vaqif Vəliyevin, mərhum Firidun Hüseynovun xatirələri mənim ürəyimdəki müəllim heykəlini, sadə insan obrazını daha da nurlandırır. Bu nurlu obraz – Mir Cəlal müəllimdir. Dodağından təbəssüm düşməyən hörmətli Mir Cəlal müəllim. Onun yazdıqları və bizə dedikləri isə mənalı bir ömrün manifestidir.

İsmayıl Vəliyev,
filologiya elmləri doktoru, professor

- Elmi ədəbiyyata bələd olduqca Mir Cəlal müəllimin bir alim kimi dərin zəkasına, analitik təfəkkürünə, erudisyasına, zəhmətkeşliyinə heyran olurdum. O, təkəcə istedadlı müəllim, yazıçı deyilmiş, həm də mütəfəkkir ədəbiyyatşünas-alim imiş. Bunu

mən onun ədəbi məktəblər haqqında yazdığı monumental tədqiqat əsərini, Məhəmməd Füzuli irsi, Cəlil Məmmədquluzadə realizmi, Nəriman Nərimanovun bədii yaradıcılığı və s. elmi araşdırmalarını oxuduqca, sanki kəşf etdim.

Teymur Əhmədov,
filologiya elmləri doktoru, professor

- Biz – o uzaq illərin tələbələri hərdən görüşüb, bir yerə yığışanda istər-istəməz müəllimlərimizdən söz salır, hörmət və ehtiramla onları xatırlayırıq. Bu sırada Mir Cəlal müəllimin ayrıca yeri, istək mərtəbəsi var. O, öz adını bizim hər birimizin qəlbinə nurlu hərflərlə nəqş edib. Unudulmaz müəllimimizin, gözəl sənətkarlarımızın işıqlı obrazı xəyallarımızdan gələcək illərə boylanır. Fikrimizdə isə hamımızın eyni vurğu ilə dilə gətirdiyimiz sözlər qanadlanır: “Ürəyinə ürək çatmazdı, bir işıq idi Mir Cəlal müəllim!”

Nahid Hacıadə,
Respublika Xatirə Kitabı Redaksiyasının baş redaktoru

"Qafqazın müdafiəsinə görə" medalı (1944)

"Əmək igidliyinə görə" (1944) medalları

"1941–45-ci illərdə Böyük Vətən müharibəsində fədakar əməyinə görə" (1946)

"Şərəf nişanı" ordeni (1954)

"Şərəf nişanı" ordeni (1958)

"Qabaqcıl maarif xadimi" nişanı (1958)

"Əmək igidliyinə görə" medalı (1960)

"Qırmızı əmək bayrağı" ordeni (1967)

Respublika Lenin Komsomolu mükafatı (1968)

Azərbaycan SSR "Əməkdar elm xadimi" adı verilmişdir (1969)

"Oktyabr inqilabı" ordeni (1978)

İki dəfə Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanı və "Qabaqcıl maarif xadimi" nişanı ilə təltif olunmuşdur.

XATİRƏSİNİN ƏBƏDİLƏŞDİRİLMƏSİ

- RƏSMİ SƏNƏDLƏR
- MİR CƏLAL ADINA MƏKTƏB
- "MİR CƏLAL PAŞAYEV" ÜMUMİ YÜK GƏMİSİ
- MİR CƏLAL ADINA KƏND
- EV MUZEYİ
- ƏDİBİN EVİ
- MİR CƏLAL ADINA KÜÇƏLƏR
- HAQQINDA FİLM LƏR
- ADINA BURAXILMIŞ POÇT MARKASI
- ABİDƏLƏRİ

Mir Cəlal yaradıcılığının kitabxanalarda təbliği metodikası

Mir Cəlal XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı, mədəniyyəti və elmi tarixində şöhrət tapmış parlaq şəxsiyyətlərdən biridir. O, yetmiş illik ömrünün tam yarım əsrini çətin, lakin mənalı və şərəfli, bədii, elmi və pedaqoji yaradıcılıq işinə həsr etmişdir. Mir Cəlal Paşayevin ədəbi və ictimai fəaliyyətini, əsərlərinin yaranma xüsusiyyətlərini geniş oxucu kütləsinə çatdırmaq və təbliğ etmək sahəsində kitabxanaların üzərinə böyük öhdəliklər düşür.

Kitabxanalarda Mir Cəlal yaradıcılığını geniş kütləyə çatdırmaq üçün tədbirlər planı hazırlanmalı və bir sıra kütləvi tədbirlər keçirilməsi tövsiyə olunur. İlk növbədə kitabxanaların fondunda yer alan Mir Cəlal Paşayevin həyat və yaradıcılığında bəhs edən kitablardan, jurnallardan və dövri mətbuat nümunələrindən ibarət kitab təbliğinin ən canlı formalarından biri olan **sərgilərin** təşkil olunmasıdır. Kitab sərgisi üçün adətən oxucuları maraqlandıran ən qiymətli ədəbiyyat seçilir. Əlbəttə, yaxşı sərgi, onun ədəbiyyatının və sitatlarının düşünülmüş surətdə seçilməsi oxucuların nəzərini dərhal cəlb edir. Sərgiləri layiqincə hazırlayıb oxuculara təqdim etmək lazımdır. Sərgi zövqlə tərtib edilməli, kitablar xüsusi bir sistemlə düzülməlidir. Sərgidə ədibin yaradıcılığını əhatə edən kitablara yanaşı, ona həsr olunmuş kitablara, məqalələr də nümayiş oluna bilər. Bundan başqa **virtual sərgilər** də təşkil oluna bilər.

Azərbaycanın görkəmli yazıçısı Mir Cəlalin yaradıcılığını daha geniş kütləyə təbliğ etmək üçün kitabxanalar tərəfindən **buktreylərlərin** hazırlanması da məqsədə uyğundur. Buktreylər hər hansı kitab haqqında bədii formada hazırlanan videoçarxdır. Buktreylərin hazırlanmasında əsas məqsəd Mir Cəlal Paşayevin əsərlərinə və ona həsr olunmuş kitablara diqqəti cəlb etməkdir. Müxtəlif proqramlardan istifadə etməklə hazırlanan buktreylərdə mətn, musiqi və görüntünün vəhdət təşkil etməsi videoçarxi daha maraqlıdır. 3 dəqiqədən çox olmayaraq hazırlanır, sosial şəbəkələrdə və ya kitabxananın saytında yerləşdirilir. Buktreylərin hazırlanması üçün Mir Cəlalin əsərlərindən ibarət kitablara həmçinin yazıçının ədəbiyyatımızın təbliğinə həsr olunmuş kitablara əvvəlcədən seçilir, kitabın müəllifi, kitabın üz qabığı, əsərlərdən seçilmiş qısa mətnlər, onların təhlili, sitatlar və xülasə, ssenari hazırlanıb videoçarx şəklində yığılmalıdır.

Kitabxanalarda Mir Cəlalin yaradıcılığını təbliğ etmək, oxucularda maraq yaratmaq üçün **dəyirmi masalar** da təşkil oluna bilər. Dəyirmi masanı təşkil etmək üçün əvvəlcədən iştirak edəcək şəxslər mövzular barədə məlumatlandırılmalı və əvvəlcədən hazırlaşmalıdır. Dəyirmi masada çıxış edəcək iştirakçılar verilən mövzular ətrafında fikir söyləməli, ədibin zəngin yaradıcılığının ayrı-ayrı nüanslarına həssaslıqla yanaşmalıdır.

Kitabxanalarda **bir kitabın, bir əsərin xülasəsi** keçirilə bilər. Nümunə üçün Mir Cəlalin romanları arasında ən çox mübahisələrə səbəb olanı, büsbütün zidd mövqelərdən qiymətləndiriləni **"Açıq kitab"** romanını misal göstərmək olar. Romanın yazıldığı zamanda onun haqqında ən uzaqgörən və obyektiv fikri M.C.Cəfərov söyləmişdir. Tədqiqatda oxuyuruq: "... 1945-ci ildə yazdığı "Açıq kitab" adlı məqaləsində M.C.Cəfərovun romanı "həqiqətin üzünə dik baxan" əsərlər sırasında görməsi və bunu xüsusi ahənglə qeyd etməsi görkəmli tənqidçinin zamanına görə açıqlaya bilmədiyi çox mətləblərdən xəbər verir". O, məsələni belə qoyur: "M.C.Cəfərovun "Açıq kitab" məqaləsində dilə gətirdiyi həqiqətləri daha da inkişaf etdirməyə, demədiyi, deyə bilmədiyi həqiqətləri açıb ortalığa qoymağa bizə nə mane olur?" Kitabda yer alan "Bizim də zoşşenkolarımız olubmu?" və "Açıq kitabın açılmamış sirləri" yazılarında romanın "zamanına görə açıqlana bilməyən" mətləblərindən danışılır. Tədqiqatçı "Açıq kitab"ı "zamanını qabaqlayan roman" adlandırır: "Məsələ burasındadır ki, təsvir predmetinə çevirdiyi həyat hadisələrinin obyektiv inikası və insan talelərinin önə çəkilməsi, başqa sözlə, humanist pafosu və ideali ilə "Açıq kitab" onunla eyni dövrdə yazılan romanlarla yox, ondan xeyli sonra yazılmış "Yanar ürək", "Yeraltı çaylar dənizə axır" və b. tipli digər əsərlərlə birləşir. Bu mənada "Açıq kitab" zamanı qabaqlayan bir romandır".

Həmçinin kitabxanalarda **kitab müzakirəsinə** xüsusi yer verilməlidir. Mir Cəlalin **"Dirilən adam"** əsərlərini müqayisəli təhlilə cəlb edərək belə qənaətə gəlmək olar ki, "hansı zamanda və şəraitdə yaşamasından asılı olmayaraq ölməmiş insanın öz sağlığını sübut edə bilməməsinin təsviri insana qeyri-humanist münasibəti tənqid kontekstini önə çıxarır. XIX əsrin dahi tənqidi realistinin də, XX əsrin sosrealistinin də "dirilən adam" süjetinə verdiyi bədii həll insana qeyri-insani münasibətinə görə ictimai mühiti, sosial-siyasi şəraiti kəskin tənqiddə istiqamətlənir. Mir Cəlalin "Dirilən adam" mövzusunda verdiyi bədii həll onu Balzak realizminin varisinə çevirməklə, sənətkarı sosrealizm çevrəsindən çıxaran əsas metodoloji keyfiyyət statusu qazanır.

Kitabxanalarda **"Bir gəncin manifesti"** əsərinin müzakirəsi keçirilə bilər. Əsərdə insan amilini davamlı keyfiyyətə çevirməsi bu romanların hər üçünü "İnsanlığın manifesti kimi yaşayan romanlar kimi xarakterizə etməyə imkan verməklə onun yazıçı üslubunun dominantı kimi çıxış edir. Daha sonra ədibin "Bir gəncin manifesti" əsərini qısa məzmun və təhlilinə dəyirmi masada oxucuların diqqətinə çatdırmaq mümkündür. "Bir gəncin manifesti"ndə Mir Cəlal Paşayev geniş xalq kütlələrinin mübarizə ruhunu düzgün təsvir etmiş, həyatı olduğu kimi göstərmişdir. "Bir gəncin manifesti" romanı həm məzmunu, ideyası, həm də bədii mükəmməlliyinə görə, yazıçının başqa əsərlərindən xeyli yüksəkdə dayanır. XX əsr Azərbaycanədəbiyyatının şedevrləri sırasında qərar tutan bu roman Mir Cəlalin yaradıcılığında uzun illərdən bəri davam edən mütərəqqi ənənələrin xoş nəticəsidir. "Bir gəncin manifesti" romanına Azərbaycanda və yaxın-uzaq xaricdə yüksək şöhrət qazandıran amillərdən biri də Mir Cəlal Paşayevin müəllif kimi son dərəcə səmimiyyəti, insanlıq adına ləkə gətirən tüfeyli ünsürlərə güclü nifrəti, sadə, sırası zəhmət adamlarına sonsuz sevgisidir. Sırası insana bu məhəbbət ədibin xüsusilə Sona

və balaca Bahar surətlərinə münasibətində özünün canlı ifadəsini tapmışdır. Əsərin qəhrəmanı qüvvətli, iradəli olduğu qədər də mübarizliyi ilə seçilən gənc Mərdandır. Ədib baş qəhrəmanını Mərdanın sarsılmaz anası Sona, ağıllı Bahar, igid Yaqub, dünyagörmüş Mövlam kişi, xeyirxah usta Rəhim və başqa bu kimi parlaq surətlərlə əhatə etmişdir. Burada xarakterlərin son dərəcə aydınlığı "Bir gəncin manifesti" romanının bədii dəyərini artıran ən əsas amillərdən biri kimi xüsusi qeyd edilməlidir. Romandakı xarakterlərin demək olar ki, hər biri fərdi xüsusiyyətlərə malikdir. İstər zəhmətkeş xalqı, istərsə də hakim təbəqəni təmsil edən adamların sinfi təbiəti əsərdə çox aydın və təsirli şəkildə, fərdi xüsusiyyətlərlə canlandırılmışdır. Bununla belə, "Bir gəncin manifesti" romanına birdən-birə ortaya çıxmış ədəbi hadisə kimi yanaşmaq o qədər də düzgün olmazdı. "Bir gəncin manifesti" əsərində yazıçının toxunduğu məsələlərin müəyyən təzahürləri ilə onun ilk hekayə və oçerklərində də qarşılaşırıq. Romandakı əsas tarixi-ictimai konflikt qismən "Dirilən adam"dakı tarixi-ictimai qarşıdurmanın davamıdır. Bu romanda da Azərbaycana qarşı xarici müdaxilə, vətəndaş müharibəsi, yadların ağılığı illərindən bəhs olunur. Bununla belə, "Dirilən adam" romanında boş qalan müəyyən məqamlar "Bir gəncin manifesti"ndə real həyat səhnələri ilə tamamlanaraq, canlı xarakterlərlə zənginləşdirilib.

Mir Cəlalin bütövlükdə yaradıcılıq dünyası ilə tanışlıqdan sonra belə qənaətə gəlmək olur ki, onu düşündürən həyati məsələləri, milli folklorun, xalq təfəkkürünün işığını, milli-mənəvi dəyərlərin klassik ənənələrə uyğun inkişafını və bu istiqamətdə yaranan problemləri, xalq həyatının real görüntüsünü nəsr dilində aydın, qabarıq şəkildə vermək mümkündür. Necə ki, Sabiri oxuyanda şeirin, Mirzə Cəlili oxuyanda satira və yumorun gücünü duyursan, Mir Cəlal hekayələrini oxuyanda da eyni hissləri keçirirsən. Oxucularda Mir Cəlal hekayələrinə marağı artırmaq üçün kitabxanalarda **hekayə saati** təşkil etmək olar. Mir Cəlal yaradıcılığında geniş yer alan hekayə janrının mövzu rəngarəngliyi oxucularda bu janra daha da marağın artmasına səbəb ola bilər. Bunun üçün kitabxanaların üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Buna görə də kitabxanaçı hekayələri əvvəlcədən mütaliə və təhlil etməklə oxucuların yaş qrupunu nəzərə alaraq hekayə saati təşkil edə bilər. Ədibin istedadlı gənclərə olan məhəbbətini, analıq şərəfini və uşaqlara qayğı məsələsini ürəklə tərənnüm etdiyi **"Bostan oğrusu"**, **"Yanlışıq barmaqlar"**, **"Mərkəz adamı"** kimi hekayələr tərbiyəvi əhəmiyyətli olduğu üçün yüksək qiymətləndirilməlidir.

Mir Cəlalin əsas hekayə və romanları həyati problemlər qaldıran, mənəvi-əxlaqi və ictimai-sosial məsələlər əks etdirən oxunaqlı, məzmunlu, tərbiyəvi əsərlərdir. Xalqımızın inkişaf yolunun və mübarizə tarixinin bir çox mənalı və ibrətli səhnələri burada öz əksini tapmışdır.

Məna zənginliyi, fikir dolğunluğu və ifadə gözəlliyi ilə seçilən atalar sözü və məsələlər ədibin yaradıcılığında böyük rol oynamaqla həm də sözə qənaət etməyi, aydın, yığcam, səlis və obrazlı yazmağı öyrədir, həm də bir çox atalar sözü və məsələlər ədibin bəzi əsərlərinin bir növ ideya özəyini təşkil edir. Məsələn "Oğul" hekayəsində "Kölgədə bitən ağacın kölgəsi olmaz" kəlamı epigrafla kimi götürülüb, hər kəsin öz zəhməti, qabiliyyəti sayəsində ucalması, hörmət və şöhrət qazanması, xalq və cəmiyyət üçün faydalı olması fikri əks etdirilir.

"Yalan ayaq tutar, yeriməz" aforizmi "Yalan yeriməz" hekayəsinin meydana gəlməsinə səbəb olmuşdur. "İbrətli sözlər" silsiləsindən "Pul tapmışdım" hekayəsinin əsasında "Haram pul ev dağıdır", "Xətalı adam" da isə "Çağrılan yerə ar eləmə, çağrılmayan yeri dar eləmə" hikməti yer alır. "Sara", "Dəzgah qızı", "Gözün aydın" hekayələrində sosialist realizmində ştampını poetikaya varmamaq və sair özünü göstərir. Bu, bədii əsərdir, tənqidçi, oxucu müxtəlif istiqamətlərə yoza bilər, lakin yeni sovet quruluşunun nailiyyətləri, inqilabın qeyri-adi xoşbəxtlik gətirməsi əsərlərin təhlilində əsas dayaq rolunu oynayır. Məsələn, Yaqub İsmayılovun tənqidi təfsiri bir yandan maraqlı yanaşmadır: "İctimai mühitin, obyektiv şəraitin, həyati amillərin yaratdığı və qüvvətləndirdiyi yeniliyi Mir Cəlal maddi-mənəvi varlıqda, xüsusən müxtəlif səciyyəli

və səciyyəvi adamların ruhi-fikri təkamülündə diqqətlə müşahidə edib" öyrənir, maraqlı əsərlər yaradır, "Gözün aydın" hekayəsi də... Az sonra tənqidçinin yazdığı "Ananın canlı duyğuları, həyat haqqındakı aydın təsəvvürləri, sadə danışiq tərzü və mühakimələri göstərir ki, vaxtilə başı çadralı, "ağız dualı" köhnə fikirli bir qadın indi, Sovet hakimiyyəti dövründə nə qədər dəyişmiş, fikri-mənəvi təkamül keçirmişdir" yanaşması çox da yerində səslənir.

Kitabxanalarda **ucadan oxular** keçirilə bilər. Böyük yazıçı uşaqların davranışını, düşüncə tərzini əks etdirən, ilk baxışda sadə görünən, lakin həlledici anda insanı qətiyyətli addım atmağa sövq edən qısa dialoqlarla, replikalarla müxtəlif problemlərə münasibət bildirir. Hətta bəzən oxucuya göstərir ki, uşaqlardan nəyisə öyrənmək mümkündür. Məsələn, **"İki hakim"** hekayəsində yazıçının qələmi ilə balaca Tofiq ailə problemini sadə şəkildə həll edir və ailəni dağılmağa qoymur. Bu da özlüyündə bir mənəviyyat dərסidir. Yaxud "Qocaların uşaq söhbəti" hekayəsində iki babanın nəvələri işığa qayğı göstərmək rəqabətinə balaca qız bağçaya getmək istəyilə son qoyur. Hekayəni ilk dəfə oxuyandan sonra burada təsvir olunanlar mənə çox tanış gəldi: ya bunu başqa bir yerdə oxumuşam, ya da kimdənsə eşitmişəm. Əslində isə heç biri olmayıb. Bu, babalarımıza xas keyfiyyətdir, onların nəvə sevgisidir. Belə hekayəni oxuyandan sonra insan necə də uşaqlıq dövrünə, məktəb illərinə qayıtmaq istəyir.

"Nazik mətləb" hekayəsinin qəhrəmanı isə həvəslə, yorulmadan dərס deyən, nəinki şagirdlərində, onların valideynlərində də xoş təəssürat doğurmağa çalışan, peşəsini qəlbən sevən bir müəllimdir. İyirmi yaşlı bu müəllimin on altı yaşlı şagirdi Zivərə münasibəti də xoşniyyətlidir. Müxtəlif düşüncəli insanların yaşadığı kənddə nə şagirdi üçün problem yaranmasına, nə də müəllim adına xoşagəlməz söz deyilməməsi üçün oranı tərک edir.

Mir Cəlalin çoxşaxəli yaradıcılığını geniş oxucu kütləsinə təbliğ etmək üçün kitabxanalarda **oxucu konfransları** da təşkil etmək olar. Oxucu konfransını daha maraqlı etmək üçün Mir Cəlal Paşayevin həyat və yarıdıcılığının bütün sahələrini əhatə edəcək mövzular seçmək, həmçinin kitabxana fondunda yer alan kitablardan ibarət sərgi hazırlamaq, Mir Cəlal Paşayevə həsr olunmuş qısa videoçarx da nümayiş etdirmək olar. Konfransda iştirak edəcək oxucular seçilmiş mövzularla əvvəlcədən məlumatlandırılmalıdır. Konfransa mövzu ətrafında daha geniş məlumatı olan ziyalıların da dəvət olunması iştirakçılarda daha da marağa səbəb olar. Oxucu konfransını keçirmək üçün "Mir Cəlal və Azərbaycanda ədəbi məktəblər", " Mir Cəlal və Füzuli sənətkarlığı", " Ədəbiyyatımızda romantizm", " Mir Cəlal hekayələrində müharibə mövzusu", " Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində Mir Cəlal zirvəsi " və s. başlıqlı mövzular seçmək olar.

Yazıçının müharibə illərində çap olunan "Yollar", "Qardaş qanı", "Şərbət", "Odlu mahnılar", "Atlı", "Mərcan Nənə", "Çupçik", "Vətən yaraları", "Ər və arvad" və **hekayələrinin müzakirələri, ucadan oxuları** keçirilə bilər. Təfərrüata varmadan deyə bilərik ki, bu hekayələrin hər birində cəbhə həyatını yaxından müşahidə edən, döyüşçülərlə təmasda olan bir vətənpərvər yazıçının dəqiq, canlı müşahidələrinin şahidi oluruq. Ədibin müharibə illərində yazdığı "Həzi Aslanov" adlı silsilə oçerkləri janrına görə oçerк sayılsa da Həzi Aslanovun keçdiyi şanlı həyat və mübarizə yolunu bədii lövhələrlə elə təqdim edir ki yazının hekayəmi, oçerkmə olduğunun fərқinə varmırsan.

Ədibin əsərlərindəki gülüşün tənqid diapazonu çox genişdir. Burada qardaşının bostanını oğurlayan dələduzlar ("Bostan oğrusu"), fanatik təfəkkürlü avamlar ("Pemançılıq") insan taleyinə biganə olan bürokratlar ("Qəmbərqulu"), sağlam adamları zorla "müalicə" edib, yeni "müalicə metodları" tapıb, dissertasiya müdafiə edən fırlıdaqçı tibb işçiləri ("Dissertasiya"), hər kəs vəzifəsinə, ictimai vəziyyətinə görə müxtəlif şəkildə salam verən simasızlar ("Neçə cür salam var") Mir Cəlal gülüşünün əsas hədəfləridir.

Mir Cəlalin əsərlərindəki tənqidi gülüşün mahiyyətini, məzmununu əsas etibarilə yaşadığı cəmiyyətdəki, ictimai mühitdəki müxtəlif dərəcəli qüsuslara ədibin barışmaz

vətəndaş münasibətləri təşkil edir. Bu gülüş həmişə yüksək bəşəri ideallar və böyük ictimai məramlar mövqeyindən çıxış edir.

Mir Cəlal yaradıcılığını təbliğ etmək üçün kitabxanalarda **ədəbi-bədii gecələr** də təşkil etmək olar. Ədəbi -bədii gecə keçirmək üçün kitabxanaçı ədibin yaradıcılığından müxtəlif əsərlər seçə bilər. Mir Cəlalin yaradıcılığında həm poeziya, həm roman janrı, həm də hekayə janrından olan oxucuların yaşına uyğun əsərlər ədəbi-bədii gecə üçün hazırlana bilər. Ədəbi- bədii gecələrdə əsas hədəf oxucularda poeziyaya, həmçinin əsərləri səhnələşdirərkən obrazları təhlilində yazıçının demək istədiyi fikri ideyanı önə çıxarmaqla mütaliyə həvəsin, marağın artırılmasıdır. Adından məlumdur ki, ədəbi-bədii gecə iki hissəyə bölünür. Tədbirin birinci hissəsində ədəbi mövzu və onun müəllifi haqqında rəsmi çıxışlar olmalı və məlumatlar verilməlidir. Gecənin ikinci hissəsində isə tədbirin mövzusu ilə bağlı bədii qiraət və səhnəciklər göstərilməlidir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Seçilmiş əsərləri: 2 C-də: Romanlar və hekayələr /red.heyəti: K.Talıbzadə, Ə.Agayev, F.Hüseynov.-B.: Azərnəşr, 1986- 1987 C. I.– 463 s.; C.II.1987. -456 s.

Seçilmiş əsərləri. Hekayələr və romanlar/ tərt.: Ədibə Raşayeva; Ön söz müəl. və red.: N. Həsənzadə. – B.: Çəşioğlu, 2005.– 479 s.

Bir gencin manifesti: Roman /red. Ş.Kərimov.– B.: Yazıçı, 1984. – 224 s.

Füzuli sənətkarlığı.- II nəşri. –B.: Maarif, 1994. – 252 s.

Ləyaqət: Hekayələr və povest/ red. S.Mahmudzadə. – B.: Yazıçı, 1984. – 360 s.

Ədəbiyyatşünaslığın əsasları: Ali məktəblər üçün dərslik.- Təkmilləşdirilmiş 3-cü nəşr.- Bakı: Çəşioğlu, 2005.- 312 s.

Seçilmiş əsərləri: hekayələr, felyetonlar, şeirlər, oçerklər, tərcümələr, xatirələr: 5 cildə — Bakı:Adiloğlu, 2013

Yaşlılar (roman və hekayələr). Bakı: Azərnəşr, 1984, 374 səh.

Dirilən adam. Bakı: Yazıçı, 1978, 414 səh.

Dahi söz ustası. Bakı: Yazıçı, 1978, 90 səh.